

PROPOZYCJE DOSTOSOWANIA
WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH
DLA UCZNIÓW ZE SPECYFICZNYMI
TRUDNOŚCIAMI W NAUCE

Opracowanie: mgr Malwina Szaja

Krapkowice, wrzesień 2017 r.

Podstawa prawna:

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 września 2004 r. (z późniejszymi zmianami) w sprawie warunków sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych.

§ 6

1. **Nauczyciel jest obowiązany**, na podstawie opinii publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym publicznej poradni specjalistycznej, **dostosować wymagania edukacyjne**, o których mowa w § 4 ust. 1 pkt 1, do indywidualnych potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych ucznia, u którego stwierdzono zaburzenia i odchylenia rozwojowe lub specyficzne trudności w uczeniu się, uniemożliwiające sprostanie tym wymaganiom, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3.

Dostosowanie wymagań:

- powinno dotyczyć głównie form i metod pracy z uczniem, zdecydowanie rzadziej treści nauczania,
- nie może polegać na takiej zmianie treści nauczania, która powoduje obniżanie wymagań wobec uczniów z normą intelektualną,
- nie oznacza pomijania haseł programowych, tylko ewentualne realizowanie ich na poziomie wymagań koniecznych lub podstawowych,
- nie może prowadzić do zejścia poniżej podstawy programowej, a zakres wiedzy i umiejętności powinien dać szansę uczniowi na sprostanie wymaganiom kolejnego etapu edukacyjnego.

Specyficzne trudności w uczeniu się:

- **dysgrafia:** trudności w opanowaniu kształtnego, czytelnego pisma o zadowalającym poziomie graficznym,
- **dysortografia:** trudności w opanowaniu poprawnej pisowni, zgodnej z regułami ortograficznymi danego języka,
- **dysleksja:** trudności w opanowaniu umiejętności poprawnego czytania, zarówno pod względem technicznym, jak i rozumienia czytanych treści,
- **dyskalkulia:** trudności w opanowaniu podstawowych umiejętności arytmetycznych.

I. Dysgrafia, czyli brzydkie, nieczytelne pismo.

Wybrane symptomy trudności na poszczególnych przedmiotach:

DOTYCZY WSZYSTKICH PRZEDMIOTÓW SZKOLNYCH, WYMAGAJĄCYCH UMIEJĘTNOŚCI PISANIA:

- wolne tempo pisania, męczliwość ręki,
- niekształtne litery, nieprawidłowe łączenia - obniżona czytelność pisma,
- nieumiejętność zagospodarowania przestrzeni kartki,
- niski poziom graficzny wykresów i rysunków, nieprawidłowe zapisywanie łańcuchów reakcji chemicznych,
- trudności z czytaniem i rysowaniem map geograficznych i historycznych.

Dostosowanie wymagań będzie dotyczyło formy sprawdzania wiedzy, a nie treści. Wymagania merytoryczne, co do oceny prac pisemnych powinny być ogólne, takie same jak dla innych uczniów, natomiast sprawdzanie pracy może być niekonwencjonalne.

- ✚ nie oceniać poziomu graficznego pisma i jego estetyki,
- ✚ zachęcać ucznia do pisania drukowanymi literami,
- ✚ pozwolić uczniowi na wykonywanie domowych prac pisemnych na komputerze,
- ✚ zapewnić więcej czasu na prace pisemne podczas lekcji,
- ✚ w przypadku, gdy praca pisemna ucznia jest nieczytelna, przepytać go ustnie z danego zakresu materiału.

II. **Dysortografia**, czyli trudności z poprawną pisownią pod względem ortograficznym, fonetycznym, interpunkcyjnym itd.

Wybrane symptomy trudności na poszczególnych przedmiotach:

JĘZYK POLSKI

- trudności w pisaniu, szczególnie ze słuchu, liczne błędy np.: mylenie z-s, d- t, k -g ,
- błędy w zapisywaniu zmiękczeń, głosek i- j,
- błędy w zapisywaniu głosek nosowych ą - om, ę – em
- opuszczanie, dodawanie, przestawianie, podwajanie liter i sylab,
- trudności z zapamiętaniem liter alfabetu, mylenie liter podobnych kształtem l-t-ł,
- mylenie liter zbliżonych kształtem, lecz inaczej ułożonych w przestrzeni b-d-g-p, w-m,
- opuszczanie drobnych elementów graficznych liter /kropki, kreski/,
- błędy w przepisywaniu i pisaniu z pamięci.

MATEMATYKA, FIZYKA, CHEMIA

- błędne zapisywanie i odczytywanie liczb wielocyfrowych (z wieloma zerami i miejscami po przecinku),
- przestawianie cyfr (np. 56-65),
- nieprawidłowa organizacja przestrzenna zapisu działań matematycznych, przekształcania wzorów,
- mylenie znaków działań, odwrotne zapisywanie znaków nierówności,
- nieprawidłowe wykonywanie wykresów funkcji.

JĘZYKI OBCE

- błędy w pisaniu- trudności z odróżnianiem wyrazów podobnych- gubienie drobnych elementów graficznych, opuszczanie i przestawianie liter,
- trudności z poprawnym pisaniem, pomimo dobrych wypowiedzi ustnych,
- kłopoty z zapisem wyrazów w poprawnej formie gramatycznej,
- gubienie drobnych elementów graficznych, opuszczanie i przestawianie liter.

Dostosowanie wymagań dotyczy głównie formy sprawdzania i oceniania wiedzy z tego zakresu. W żadnym wypadku dysortografia nie uprawnia do zwolnienia ucznia z nauki ortografii i gramatyki.

- ✚ zamiast klasycznych dyktand proponuje się sprawdziany polegające na uzasadnianiu pisowni wyrazów, odwołując się do znajomości zasad ortograficznych,
- ✚ dać uczniowi czas na przygotowanie się do pisania dyktanda poprzez podanie mu trudniejszych wyrazów, a nawet wybranych zdań, które wystąpią w dyktandzie; można też dawać teksty z lukami lub pisanie z pamięci,
- ✚ oceniać odrębnie merytoryczną stronę pracy i odrębnie poprawność pisowni, nie wpisując tej drugiej oceny do dziennika,
- ✚ częściej sprawdzać zeszyty szkolne ucznia, ustalić sposób poprawy błędów, czuwać nad wnikliwą ich poprawą,
- ✚ posadzić ucznia blisko nauczyciela – umożliwi to zwiększenie koncentracji uwagi, ograniczy bodźce rozpraszające (zachowania innych uczniów), bliskość tablicy pozwoli na zmniejszenie ilości błędów przy przepisywaniu, zwiększy kontrolę pracy ucznia przez nauczyciela,
- ✚ na pracach klasowych pozwalać korzystać ze słownika ortograficznego,
- ✚ złagodzić kryteria wymagań z języka obcego w pisaniu i przepisywaniu tekstów,
- ✚ uwzględnić trudności związane z myleniem znaków działań, przestawianiem cyfr, zapisywaniem reakcji chemicznych, wzorów itp..

III. **Dysleksja**, czyli trudności w czytaniu przekładające się często również na problemy ze zrozumieniem treści.

Wybrane symptomy trudności na poszczególnych przedmiotach:

DOTYCZY WSZYSTKICH PRZEDMIOTÓW SZKOLNYCH, WYMAGAJĄCYCH UMIEJĘTNOŚCI CZYTANIA:

- trudności w opanowaniu techniki czytania tj.: głoskowanie, sylabizowanie, przekręcanie wyrazów, domyślanie się, wolne lub nierówne tempo, pauzy, nie zwracanie uwagi na interpunkcję,
- niepełne rozumienie treści tekstów i poleceń, uboższe słownictwo,
- nieprawidłowe odczytywanie treści zadań tekstowych.

Dostosowanie wymagań:

- ✚ nie nakazywać czytania na forum klasy,
- ✚ upewniać się czy uczeń właściwie zrozumiał polecenie i czytany tekst poprzez zadawanie mu dodatkowych pytań,
- ✚ pisemne sprawdziany powinny ograniczać się do określonych treści, wskazane jest zatem stosowanie testów wyboru, zdań niedokończonych lub tekstów z lukami – pozwoli to uczniowi skoncentrować się na kontrolowanej tematyce,
- ✚ selekcjonować wiadomości do nauki,
- ✚ złagodzić kryteria wymagań z języka obcego, zarówno w czytaniu, pisaniu jak i rozumieniu (zadawać takiemu uczniowi mniejszą partię tekstu do nauki, pytać częściej, lecz z mniejszej partii materiału),
- ✚ pozwolić na korzystanie z lektur sfilmowanych, czy też nagrań magnetofonowych, komputerowych zamiast czytania obszernej lektury,
- ✚ unikać wrywania do odpowiedzi, jeśli to możliwe uprzedzić ucznia, że będzie pytany np. na początku lekcji – pozwoli to mu skoncentrować się, przypomnieć nauczony materiał, a także zmniejszy napięcie emocjonalne blokujące ucznia.

Uczniowie ze specyficznymi trudnościami w nauce (głównie Ci, którzy mają stwierdzoną zarówno dysleksję, jak i dysortografię) mogą mieć również problemy:

MATEMATYKA, CHEMIA, FIZYKA

Arytmetyka: trudności z zapisywaniem i odczytywaniem liczb wielocyfrowych, liczeniem w pamięci, przekształcaniem wzorów, problemy z zapamiętywaniem reguł, definicji, tabliczki mnożenia.

Geometria: trudności z zadaniami angażującymi wyobraźnię przestrzenną, niski poziom wykresów i rysunków.

Problemy z zapamiętaniem terminologii, danych przedstawionych przestrzennie (na przykład tablica Mendelejewa), błędne zapisywanie łańcuchów reakcji chemicznych, trudności z zapamiętaniem schematów, wzorów oraz ich przekształcaniem.

JĘZYKI OBCE

Trudności z zapamiętaniem słówek, struktur gramatycznych, problemy z budowaniem wypowiedzi ustnych, trudności z rozumieniem i zapamiętywaniem tekstu mówionego lub nagranych na taśmę, problemy z odróżnianiem słów podobnie brzmiących.

BIOLOGIA

Trudności z opanowaniem terminologii, systematyki, zapamiętaniem i zapisem reakcji biochemicznych, z organizacją przestrzenną schematów i rysunków.

GEOGRAFIA

Trudności z zapamiętywaniem nazw geograficznych, z rysowaniem i czytaniem map, z orientacją w czasie i przestrzeni.

HISTORIA I WOS

Trudności z zapamiętywaniem nazw i nazwisk, zła orientacja w czasie (chronologia, daty) i na mapach historycznych.

SZTUKA

Trudności ze szczegółowym analizowaniem obrazów, rysowaniem i organizacją przestrzenną prac plastycznych.

WYCHOWANIE FIZYCZNE

Problemy z opanowaniem układów gimnastycznych, trudności z bieganiem, ćwiczeniami równoważnymi oraz grami wymagającymi użycia piłki.

Nauczyciele powyższych przedmiotów powinni uwzględnić zaobserwowane trudności w pracy dydaktycznej z uczniem oraz oceniając jego wiedzę.

Dostosowując wymagania można:

MATEMATYKA, CHEMIA, FIZYKA

- ✚ naukę tabliczki mnożenia, definicji, reguł wzorów, symboli chemicznych rozłożyć w czasie, często przypominać i utrwalać,
- ✚ w trakcie rozwiązywania zadań tekstowych sprawdzać, czy uczeń przeczytał treść zadania i czy prawidłowo ją zrozumiał, w razie potrzeby udzielać dodatkowych wskazówek,
- ✚ w czasie sprawdzianów zwiększyć ilość czasu na rozwiązanie zadań,
- ✚ można też dać uczniowi do rozwiązania w domu podobne zadania,
- ✚ uwzględniać trudności związane z myleniem znaków działań, przestawianiem cyfr, zapisywaniem reakcji chemicznych itp.,
- ✚ materiał sprawiający trudność dłużej utrwalać, dzielić na mniejsze porcje,
- ✚ oceniać tok rozumowania, nawet gdyby ostateczny wynik zadania był błędny, co wynikać może z pomyłek rachunkowych,
- ✚ oceniać dobrze, jeśli wynik zadania jest prawidłowy, choćby strategia dojścia do niego była niezbyt jasna, gdyż uczniowie dyslektyczni często prezentują styl dochodzenia do rozwiązania niedostępny innym osobom.

JĘZYKI OBCE

- ✚ dawać indywidualne zadania na miarę możliwości ucznia,
- ✚ dawać więcej czasu podczas wypowiedzi ustnej na zastanowienie się i przypomnienie słówek, zwrotów,
- ✚ dawać więcej czasu na opanowanie określonego zestawu słówek,
- ✚ w fazie prezentacji leksyki zwolnić tempo wypowiedzanych słów i zwrotów, a nawet wypowiadać je przesadnie poprawnie,
- ✚ nowe wyrazy objaśniać za pomocą polskiego odpowiednika, kontekstu, w formie opisowej, podania synonimu, antonimu, obrazka, tworzenia związku z nowym wyrazem,
- ✚ przy odczytywaniu tekstu przez nauczyciela pozwalać na korzystanie z podręcznika,
- ✚ w nauczaniu gramatyki można stosować algorytmy w postaci graficznej (wykresów, tabeli, rysunków),

- ✚ podczas prezentacji materiału zestawiać zjawiska gramatyczne języka polskiego ze zjawiskami gramatycznymi charakterystycznymi dla języka obcego,
- ✚ dawać więcej czasu na wypowiedzi ustne i prace pisemne,
- ✚ łagodniej oceniać poprawność ortograficzną i graficzną pisma,
- ✚ oceniać za starania i wysiłek włożony w opanowanie języka,
- ✚ kłaść większy nacisk na wypowiedzi ustne.

BIOLOGIA, GEOGRAFIA, HISTORIA, WOS

- ✚ uwzględniać trudności z zapamiętywaniem nazw, nazwisk, dat,
- ✚ w czasie odpowiedzi ustnych dyskretnie wspomagać, dawać więcej czasu na przypomnienie, wydobywanie z pamięci nazw, terminów,
- ✚ częściej powtarzać i utrwalać materiał,
- ✚ podczas uczenia stosować techniki skojarzeniowe ułatwiające zapamiętywanie,
- ✚ wprowadzać w nauczaniu metody aktywne, angażujące jak najwięcej zmysłów (ruch, dotyk, wzrok, słuch), używać wielu pomocy dydaktycznych, urozmaicać proces nauczania,
- ✚ różnicować formy sprawdzania wiadomości i umiejętności tak, by ograniczyć ocenianie na podstawie pisemnych odpowiedzi ucznia,
- ✚ przeprowadzać sprawdziany ustne z ławki, niekiedy nawet odpytywać indywidualnie,
- ✚ często oceniać prace domowe.

Nauczyciele zobowiązani są do wypracowania własnego warsztatu pracy z uczniami ze zdiagnozowanymi specyficznymi trudnościami w nauce, uwzględniając powyższe propozycje i wskazówki w zakresie dostosowywania wymagań.

